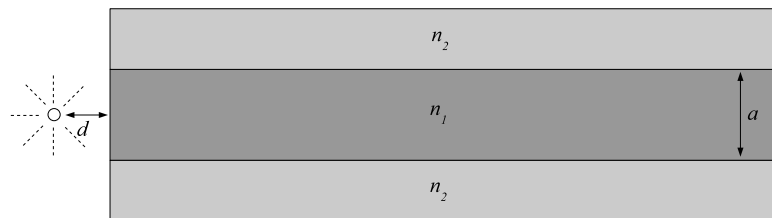

Całkowite wewnętrzne odbicie i soczewki

Pamiętaj, że zadania z Fizyki są po to żeby zmierzyć się z nimi samemu i spróbować przetrzeć odpowiednie ścieżki w swoim mózgu.

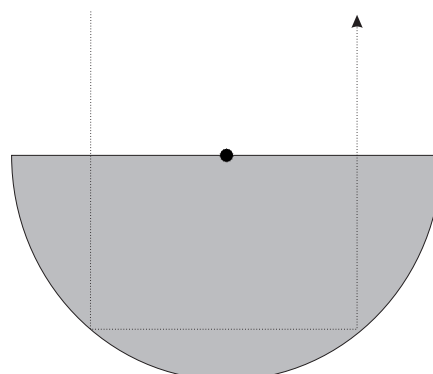
Zadanie 1 Nurek, będąc pod wodą spojrział się w górę ku powierzchni wody. Ku jego zdumieniu ujrzał jasny krąg o rozmiarze kątowym 96° , w którym to kręgu widział obrazy przedmiotów znajdujących się ponad wodą. Wokół tego kręgu nie widział już nic ze świata znajdującego się ponad powierzchnią wody, a jedynie odbicia obiektów znajdujących się pod wodą. Czy potrafisz to wytłumaczyć?

Zadanie 2 Rozważmy model światłowodu o kołowym przekroju poprzecznym, w którym wewnętrzny rdzeń o średnicy $a = 50\mu\text{m}$ charakteryzuje się współczynnikiem załamania $n_1 = 1,475$, a otaczająca go otulina (której konkretna grubość nie ma znaczenia dla zachowania światłowodu) charakteryzuje się współczynnikiem załamania $n_2 = 1,460$.

1. Pod jakim maksymalnym kątem do poziomu może biec promień światła w rdzeniu światłowodu aby ulegał całkowitemu wewnętrznemu odbiciu?
2. U wlotu światłowodu w odległości $d = 25\mu\text{m}$ umieszczono źródło światła wysyłające promienie na około we wszystkich kierunkach. Promienie wychodzące pod jakim kątem z tego źródła wejdą do rdzenia światłowodu, a następnie będą doznawały w światłowodzie całkowitego wewnętrznego odbicia?

Zadanie 3 Rozważmy półkołowy krążek o promieniu $r = 5\text{cm}$ ze szkła o współczynniku załamania $n = 1.5$. Świecimy na niego prostopadłe od jego płaskiej strony. W jakiej odległości od środka krążka trzeba trafić wiązką aby zobaczyć taki bieg promienia jak na rysunku (promień wychodzi równoległe do promienia padającego):

Czy w tej sytuacji wewnątrz krążka zachodzi całkowite wewnętrzne odbicie?

Zadanie 4 Przedmiot umieszczony został w odległości $x = 3f/2$ od soczewki skupiającej.

1. Skonstruuj graficznie obraz przedmiotu? Jakie będą jego cechy (powiększony/pomniejszony, pozorny/rzeczywisty, prosty/odwrócony)
2. Wyznacz położenie obrazu z równania soczewki – czy zgadza się z graficzną konstrukcją?
3. Oblicz powiększenie przedmiotu
4. Powtórz powyższe polecenia dla $x = f/2$

Zadanie 5 Uczniowie pewnego liceum przeprowadzili eksperyment, w którym za pomocą soczewki skupiającej badali zależność między odległością od soczewki w jakiej powstaje ostry obraz rzeczywisty (y), a odległością przedmiotu od soczewki (x). Uzyskali następujące wyniki:

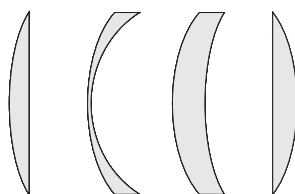
x	30.00	40.00	50.00	60.00	70.00	80.00	90.00	100.00
y	62.32	42.20	33.52	31.78	30.44	24.78	26.69	24.00

1. Poprzez odpowiednie przekształcenie danych, a następnie dopasowanie prostej wyznacz ogniskową soczewki – nie musisz podawać niepewności pomiarowej.
2. Czy w takiej soczewce może powstać obraz pozorny. Jeśli tak to w jakich okolicznościach?

Zadanie 6 Wyobraź sobie, że masz soczewkę skupiającą zrobioną ze szkła ($n = 1.5$), o ogniskowej $f = 20\text{cm}$. Jak będzie się zachowywać taka soczewka jeśli włożymy ją do wody ($n = 1.33$). Czy jej ogniskowa się zwiększy czy zmniejszy?

Wskazówka. Zastanów się czy załamanie na granicy woda-szkło jest większe czy mniejsze niż na granicy powietrze-szkło.

Zadanie 7 Które z poniższych soczewek są skupiające o które rozpraszające:

Zadanie 8* Rozważmy dwie soczewki o ogniskowych f_1, f_2 ustawione tuż za sobą. Jaką efektywnie ogniskową ma taki układ soczewek?

Wskazówka. Potraktuj obraz otrzymany na wyjściu pierwszej soczewki jako przedmiot na wejściu drugiej soczewki – pomyśl o odpowiednich znakach.

Odpowiedzi

Zadanie 1 96° to dwa razy 48° , a 48° to kąt graniczny całkowitego wewnętrznego odbicia promienia wychodzącego z wody do powietrza. Teraz już powinno pójść łatwo...

Zadanie 2 Maksymalnie może biec pod kątem 8.18° , wtedy kąt padania będzie równy 81.8° , czyli kątowi granicznemu dla całkowitego wewnętrznego odbicia na granicy tych ośrodków. Promienie muszą wychodzić pod kątem $\alpha \leq 12.1^\circ$ do poziomemu.

Zadanie 3 W odległości $5\text{cm}/\sqrt{2} \approx 3.53\text{cm}$.

Zadanie 4 1. powiększony, rzeczywisty, odwrócony; 2. $y = 3f$; 3. $m = 2$; 4. powiększony, pozorny, prosty; $y = -f$; $m = 2$

Zadanie 5 1. $f \approx 20\text{cm}$ (z dopasowania prostej może wyjść między 18cm a 22cm); (możesz się wspomóc programem Panda, wtedy powinno Ci wyjść z dopasowania prostej $f = 21.5\text{cm}$) 2. tak jeśli $x < f$

Zadanie 6 Zwiększy się. Soczewka będzie słabiej załamywać światło.

Zadanie 7 skupiająca, rozpraszająca, skupiająca, skupiająca

Zadanie 8 $f = \frac{1}{1/f_1 + 1/f_2}$